

AGENȚIA ROMÂNĂ DE ASIGURARE A CALITĂȚII ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior: prezentare generală

Prof. univ. dr. Ioan Ianoș

Prof. univ. dr. Lucian Georgescu

Inspector Oana Sârbu

Universitatea "Transilvania" din Brașov,

23-24 februarie 2017

-
- **PLANUL EXPUNERII:**
    - **Provocări contemporane;**
    - **Scop;**
    - **Proceduri;**
    - **Instrumente;**
    - **Calendar.**
-

➤ **PROVOCĂRI CONTEMPORANE:**

➤ **Explozia învățământului superior:**

- Mai mult decât dublarea numărului de studenți între 1999/2010 (de la circa 70 milioane la aproape 180 milioane) – presiune asupra bugetelor naționale;
- Multiplicarea numărului de furnizori de educație terțiară;
- Implicarea noii tehnologii – noi forme de învățământ;
- Globalizarea învățământului superior prin oferte transnaționale.

➤ **Trecerea de la un învățământ dedicat elitelor la unul de masă – riscuri enorme (Beerkens, 2015; Prisăcaru și Shah, 2016):**

- scăderea standardelor de calitate;
- lipsa/inexistența planificării și a resurselor adecvate;
- scăderea valorilor etice și morale.

➤ **Marketizarea universităților** – studentul este un client al serviciilor educaționale (Eagle and Brennan, 2007), iar instituțiile «par să-și fi pierdut busola morală » (Parker, 2014);

➤ **Presiunea factorilor economici** asupra învățământului superior prin Cadrul Național al Calificărilor (Alais, 2014; Blackmur, 2015); o economie tot mai terțiarizată, extrem de dinamică, dar tot mai impredictibilă;

➤ **Apariția piețelor unice ale forței de muncă**, mobilitatea acestora și recunoașterea studiilor (**Procesul Bologna**);

Necesitatea existenței unor sisteme de asigurare a calității în învățământul superior: a) sisteme locale de AC și audit extern ciclic; b) auto-acreditări interne privind AC; c) acreditarea externă a programelor de studii și a instituțiilor (Legfeldt și al. 2009)

Evaluarea externă – elemente generale

- În ultimele decenii evaluarea externă a calității programelor de studii și a instituțiilor de învățământ superior au fost elemente centrale în cercetările întreprinse în domeniu (Massaro, 2010; Stensaker and Leiber, 2015);
- Principala misiune a unei universități este **furnizarea de informații publice autorităților, studenților și părinților acestora, precum și angajatorilor** despre calitatea serviciilor de educație oferite de universități (Salmi and Helms, 2013);
- Evaluarea externă a calității poate fi considerată un **instrument de guvernare**, folosit pentru reglarea relațiilor dintre autoritățile naționale și instituțiile de învățământ superior (Stensaker și Leiber, 2015);
- Pentru Uniunea Europeană, evaluarea externă a calității este un **și instrument folosit pentru facilitarea și introducerea convergenței politice** (Saarinen, 2010);
- Evaluarea externă asigură beneficiarii că **procesele interne de calitate au fost implementate** de către universități (Sursock 2015) și că **acestea respectă în întregime standardele** (Langfeldt și al., 2009); Credibilitatea dată de evaluarea externă **acoperă cu mult costurile** legate de asigurarea internă a calității (creșterea birocrăției și a personalului administrativ, plata evaluării externe etc) (Cardoso et al. 2013).

Evaluarea externă în România

- Evaluarea externă în România este efectuată de **ARACIS** sau de **alte agenții internaționale înscrise în EQAR**;
- Procesul de evaluare externă se bazează pe principiile unui **parteneriat multilevel**: ARACIS-UNIVERSITĂȚI-CNR-MINISTER și este axat pe date și informații publice;
- Evaluarea externă presupune **aprecierea capacității instituționale de a derula programe de studii**, cu asigurarea permanentă a calității, la nivelul fiecăruia dintre acestea;
- **Evaluarea externă se realizează ciclic**, la un interval de 5 ani.

Scopul evaluării:

A) Institutionale externe – **certificarea masurilor** care vizează:

- responsabilitatea publică;
- asigurarea calității tuturor programelor de studii;
- promovarea unui management universitar performant, în conformitate cu legea;
- creșterea capacității de adaptare a instituției la provocările globale, naționale și regionale;
- dreptul legal de acordare a diplomelor, certificatelor, titlurilor și calificărilor universitare.

B) Externe a programelor de studii – **urmărește:**

- verificarea modului de funcționare a mecanismului de asigurare a calității la nivelul fiecărui program de studiu evaluat;
- rezultatele obținute de studenți în procesul de învățare;
- posibilitățile de inserție a studenților pe piața forței de muncă.

*Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior:
prezentare generală*

Obiectivele evaluării instituționale externe

- **Promovarea și asigurarea unei înalte calități** procesului de predare-învățare-evaluare;
- **Oferirea de informații publice** privind programele de studii, calificările și diplomele oferite de universități;
- **Îmbunătățirea continuă a calității programelor de studii;**
- **Garantarea calității procesului de învățământ** la nivelul instituției;
- Asigurarea **transparenței și responsabilității** publice a instituțiilor furnizoare de educație terțiară.

➡ PROCEDURI

- ➡ Procedurile variază de la o țară la alta;
- ➡ Există însă acorduri privind respectarea unor **ghiduri de bune practici**, dezvoltate de International Network of QA Agencies in HE (INQAAHE, 2007), respectiv ESG (ENQA, 2015). Aceste coduri accentuează următoarele:
  - ➡ Evaluarea se face pe criterii predeterminate și transparente;
  - ➡ Utilizarea auto-evaluării și a evaluării externe;
  - ➡ Publicarea rapoartelor;
  - ➡ Evaluarea externă validează « procesele și produsele » pentru intervale specifice de timp: 4, **5** sau 6 ani.

Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior: prezentare generală

- Evaluarea externă se axează pe un **sistem de standarde prestabilite, care sunt publice**. Acestea se referă la aspecte specifice care acoperă mai multe segmente ale învățământului superior (Martin și Stella, 2007).
  - Misiunea universității;
  - Guvernanța și managementul (financiar și al resurselor umane);
  - Predarea, învățarea și evaluarea;
  - Resursele de învățare și infrastructura;
  - Serviciile support ale studenților;
  - Cercetarea și consultanța,
  - Sistemul de asigurare internă a calității
- Tendința este de utilizare a unor metodologii comune de analiză a impactului acestora asupra AC, așa cum se menționează în ESG – standardele 1.7, 2.1, 3.4 și 3.6 (Leibar și al., 2015)
- După anul 2000, s-a dezvoltat o gamă largă de proceduri și instrumente pentru asigurarea calității în universități, cu dezbateri privind oportunitățile și amenințările posibile.

*Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior:
prezentare generală*

➤ Evaluarea instituțională externă se concentrează pe **trei aspecte:**

- 1. Eficiența mecanismelor și structurilor interne** de asigurare a calității din perspectiva codurilor de bune practici;
- 2. Acuratețea, caracterul complet și credibil** al informațiilor;
- 3. Mecanismele și procedurile** de asigurare internă a calității:
  - *evaluarea* calității programelor de studii;
  - *evaluarea* tematică a unor activități.

**Instrumentul principal al evaluării instituționale
externe și al evaluării externe a programelor de studii
este:**

***Metodologia de evaluare externă, standardele,
standardele de referință și lista indicatorilor de
performanță a ARACIS***

*La aceasta se adaugă Standardele specifice pe programe de studii și pe
cicluri de învățământ, alte mijloace și instrumente, **toate publice.***

DERULAREA PROCESULUI DE EVALUARE INSTITUȚIONALĂ EXTERNĂ ȘI A PROGRAMELOR DE STUDII

Principalele etape în desfășurarea procesului de evaluare:

1. Documentarea inițială, care se face în baza:

- Raportului de autoevaluare instituțională;
- Rapoartelor de autoevaluare a programelor de studii selectate;
- Consultarea altor informații, date și documente publice.

2. Vizita de evaluare externă – 3-4 zile

3. Elaborarea Raportului de evaluare instituțională externă al Agenției

- Analiza evaluării programelor în Comisiile de Experți permanenți de specialitate
- Elaborarea formei preliminare de către coordonatorul echipei de experți și directorul de misiune, în baza rapoartelor de evaluare și a fișelor de evaluare transmise de ceilalți experți, inclusiv a celor pe programe de studii, de expertul strain și de studenți;

DERULAREA PROCESULUI DE EVALUARE INSTITUȚIONALĂ EXTERNĂ ȘI A PROGRAMELOR DE STUDII

Principalele etape în desfășurarea procesului de evaluare (**CONTINUARE**):

- Transmiterea către instituție a Scrisorii cu rezultatele parțiale ale procesului de evaluare și Răspunsul instituției care poate corecta anumite neînțelegeri sau erori materiale
- Analiza în Departamentul de profil și transmiterea acestuia spre dezbateri în cadrul Consiliului ARACIS.

4. Aprobarea Raportului de către Consiliul ARACIS și finalizarea procedurii de evaluare prin acordarea unui calificativ.

5. Contestație (dacă este cazul)

Echipa de evaluare instituțională externă

1. Misiune:

- aceasta urmărește calitatea tuturor activităților instituției de învățământ în raport cu standardele, criteriile și indicatorii de performanță stabiliți la nivelul instituției;
- analiza concretă a unui număr relevant de programe de studii, care să evidențieze, în concret, calitatea procesului de învățământ.

2. Structura echipei de evaluare instituțională:

- Director de misiune;
- Coordonatorul echipei de experți;
- Echipa de experți: expert al Comisiei instituționale și de auditare, expert străin, doi reprezentanți ai studenților, experți ai Comisiei pentru evaluarea programelor de studii;
- Secretar tehnic al evaluării.

3. Mărimea echipei de vizită depinde de dimensiunea și complexitatea instituției de învățământ superior.

Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior: prezentare generală

CALENDARUL DERULĂRII EVALUĂRII INSTITUȚIONALE EXTERNE

Acțiuni anterioare semnării contractului de evaluare

Nr. Crt.	Activități	Interval de timp
1.	Departamentul de Evaluare Externă a Calității din ARACIS ia act de Cererea de evaluare externă depusă la Agenție de către universitate, sau de depunerea altui document legal în baza căruia se inițiază evaluarea externă, și de îndeplinirea condițiilor contractuale pentru evaluarea instituțională și a cel puțin 20% din programele de studiu.	
2.	Stabilirea de comun acord cu instituția a programelor ce vor fi evaluate în cadrul evaluării instituționale. Document semnat de Directorul Departamentului de Evaluare Externă a Calității și Rectorul instituției	In termen de maximum 2 săptămâni de la înregistrarea solicitării de evaluare

Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior: prezentare generală

Acțiuni anterioare semnării contractului de evaluare

3.	La propunerea Departamentului de Evaluare Externă a Calității, Consiliul Agenției aprobă lista programelor de studii care urmează a fi evaluate Desemnarea Directorului de misiune și a Secretarului tehnic	Maximum o lună de la înregistrarea solicitării de evaluare
4.	Încheierea Contractului de evaluare, plata taxei de evaluare și primirea Raportului (documentației) de autoevaluare la nivel instituțional (pe hârtie și în format electronic), documentației pentru programele de studii selectate de Consiliul Agenției pentru evaluare externă, precum și anexele în format electronic.	Maximum 3 luni de la înregistrarea solicitării de evaluare

Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior: prezentare generală

Acțiuni ulterioare semnării contractului de evaluare și a achitării taxei aferente procesului de evaluare (6 luni)

6.	Stabilirea calendarului procesului de evaluare (director de misiune și rectorul instituției)	Maxim 2 săptămâni de la semnarea contractului
7.	Aprobarea comisiei de vizită	Maxim o lună de la semnarea contractului
8.	Echipa de evaluare vizitează instituția. Echipa de evaluatori se întâlnește cu personalul didactic și cu studenții pentru a discuta aspecte ce privesc evaluarea la nivel instituțional și la nivel tematic la programele de studii selectate de Agenție.	Maxim două luni de la semnarea contractului
9.	Înregistrarea la ARACIS a Raportului Directorului de misiune și a Coordonatorului, a Raportului studenților și a Raportului Evaluatorului străin	Maxim o luna de la vizita (3 luni de la semnarea contractului)
10.	Discutarea Evaluărilor de programe în cadrul Comisiilor de Experți permanenți de specialitate	Maxim două luni de la vizită (4 luni de la semnarea Contractului)
11.	Analiza în Departamentul de Acreditare a rezultatelor evaluării programelor (dacă este cazul)	Maxim două luni de la vizită (4 luni de la semnarea Contractului)
12.	Redactarea scrisorii cu rezultatele preliminare ale procesului de evaluare (inclusiv evaluarea programelor de studii)	Două săptămâni de la primirea tuturor rapoartelor (4,5 luni de la semnarea contractului)

Acțiuni ulterioare semnării contractului de evaluare și a achitării taxei aferente procesului de evaluare (6 luni)

13.	Instituția răspunde la scrisoarea care conține rezultatele preliminare ale evaluării instituționale.	Două săptămâni de la primirea scrisorii (5 luni de la semnarea contractului)
14.	DEPARTAMENTUL DE EVALUARE EXTERNĂ A CALITĂȚII discută și aprobă Rapoartele de evaluare a calității programelor de studii și Raportul comisiei de evaluare instituțională pentru activități manageriale și financiare. Departamentul redactează RAPORTUL DEPARTAMENTULUI DE EVALUARE EXTERNĂ A CALITĂȚII; RAPORTUL DEPARTAMENTULUI DE EVALUARE EXTERNĂ A CALITĂȚII se prezintă și se discută în CONSILIUL ARACIS, care întocmește RAPORTUL DE EVALUARE INSTITUȚIONALĂ EXTERNĂ AL AGENȚIEI, în prezența directorului de misiune. Consiliul dispune publicarea Raportului de evaluare instituțională externă al Agenției pe site-ul ARACIS. Se recomandă publicarea în anexă a scrisorii de răspuns a instituției evaluate.	Ultima lună de contract

RAPORTUL DE EVALUARE INSTITUȚIONALĂ EXTERNĂ ELABORAT DE CĂTRE AGENȚIE

1. Conținut și structură:

- Credibilitatea managementului asigurării calității se exprimă prin unul din calificativele: *grad de încredere ridicat, încredere, grad de încredere limitat sau lipsa de încredere*;
- Așteptările Agenției sunt legate de îndeplinirea standardelor cel puțin la nivelul evaluării anterioare;
- Se justifică acordarea calificativelor de mai sus, menționându-se și recomandările rezultate din procesul de evaluare.

2. Finalizarea și difuzarea Raportului de evaluare instituțională externă al Agenției

- Elaborarea proiectului de raport este coordonată de către directorul de misiune; acest raport este transmis mai departe după ce se interacționează cu instituția evaluată;
- Solicitarea unei declarații de acceptare a concluziilor prevăzute în raport de către universitatea respectivă;

3. Raportul aprobat de Consiliu este dat publicității (pe site-ul ARACIS). Odată cu aprobarea acestui raport, procedura de evaluare instituțională externă, inclusiv cea de evaluare a programelor de studii conexe, este finalizată.

Concluzii

- ARACIS a câștigat o **experiență bogată** în evaluarea instituțională externă și a programelor de studii, ca urmare a parteneriatului direct cu universitățile;
- Prin structura și componența sa, **ARACIS-ul este al universităților pentru universități;**
- Prin **dialogul permanent** cu universitățile, ARACIS urmărește creșterea flexibilității proprii în procesul de adaptare la un mediu foarte dinamic, a caracterului colegial, al obiectivității, transparenței și responsabilității în evaluarea externă instituțională și a programelor de studii;
- Parte a sistemului european de asigurare a calității, ARACIS **respectă codul** privind standardele și procedurile promovate de organismele europene în domeniu.

*Evaluarea externă a calității programelor de studii universitare și a instituțiilor de învățământ superior:
prezentare generală*

VĂ MULȚUMIM PENTRU ATENȚIE!

**ARACIS, B-dul Mărăști nr. 59, Sector 1, București, România,
tel. 021.206.76.00, fax 021.312.71.35
Email: office@aracis.ro, www.aracis.ro**

© 2017, ARACIS. Toate drepturile rezervate